

RUG2 rijksuniversiteit
groningen

16-11-2017

Workshop natuurkunde, wiskunde

Enno van der Laan
Gerrit Roorda
Rijksuniversiteit Groningen

 rijksuniversiteit
groningen

16-11-2017

Gehoord van een leerling

*“Mag ik alles wat ik bij natuurkunde
geleerd heb ook bij wiskunde
gebruiken?”*

Andersom ook.....?

 rijksuniversiteit
groningen

16-11-2017

Doel van de workshop

- > Kansen en belemmeringen benoemen bij het afstemmen van betavakken.
- > Met elkaar in gesprek over afstemming

 rijksuniversiteit
groningen

16-11-2017

Opbouw workshop

1. Introductie
2. Het thema is al oud.
3. Enkele voorbeelden van kansen en belemmeringen.
4. Gesprek over een opgave.

 rijksuniversiteit
groningen

16-11-2017

Ervaringen Enno en Gerrit

$$Q = mc\Delta T$$

$$v = \frac{s}{t} \quad P = \frac{E}{t} \quad \rho = \frac{m}{V}$$

$$\frac{pV}{T} = C$$

 rijksuniversiteit
groningen

16-11-2017

Hoe zit het met die snelheid?

Bereken de **gemiddelde** snelheid?

$$v_{\text{gem}} = (v_1 + v_2 + v_3 + v_4 + v_5 + v_6) / 6$$

$$v_{\text{gem}} = (v_{\text{begin}} + v_{\text{eind}}) / 2$$

$$v = s/t$$

$$v = a \cdot t$$

Dia 1

RUG2

Om de datum in te stellen:

* >Invoegen >Datum en tijd

* Bij Vast: vul de datum in in formaat dd-mm-jj

* >Toepassen op alle dia's

RUG; 30-8-2007

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

HAVO5, SE Mechanica

> Tijdens de rit legt de trein 40,0 km af. Bepaal de gemiddelde snelheid van de trein tijdens de testrit.

Handwritten notes on the right side of the graph:

$v_{gem} = \frac{s}{t}$

De hele rit opgedeeld in 6 stukken

De gem. per stuk, de gem. snelheid berekenen

1. $s = 40 \text{ km} = 40000 \text{ m}$, $t = 100 \text{ s}$, $v_{gem} = \frac{40000}{100} = 400 \text{ m/s}$

2. $s = 40 \text{ km} = 40000 \text{ m}$, $t = 200 \text{ s}$, $v_{gem} = \frac{40000}{200} = 200 \text{ m/s}$

3. $s = 110 \text{ km} = 110000 \text{ m}$, $t = 100 \text{ s}$, $v_{gem} = \frac{110000}{100} = 1100 \text{ m/s}$

4. $s = 40 \text{ km} = 40000 \text{ m}$, $t = 100 \text{ s}$, $v_{gem} = \frac{40000}{100} = 400 \text{ m/s}$

5. $s = 40 \text{ km} = 40000 \text{ m}$, $t = 200 \text{ s}$, $v_{gem} = \frac{40000}{200} = 200 \text{ m/s}$

6. $s = 40 \text{ km} = 40000 \text{ m}$, $t = 100 \text{ s}$, $v_{gem} = \frac{40000}{100} = 400 \text{ m/s}$

$s_{tot} = 40000 + 40000 + 110000 + 40000 + 40000 + 40000 = 310000 \text{ m}$

$t_{tot} = 100 + 200 + 100 + 100 + 200 + 100 = 800 \text{ s}$

$v_{gem} = \frac{310000}{800} = 387,5 \text{ m/s}$

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Elly vwo 5

Schrijft op $v = s/t$ of t/s

"de snelheid [...] ik ben zo slecht in het onthouden van formules"

"ik heb het altijd over s gedeeld door t en niet over t gedeeld door s"

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Ervaringen Enno en Gerrit

$$Q = mc\Delta T$$

$$v = \frac{s}{t}$$

$$P = \frac{E}{t}$$

$$\rho = \frac{m}{V}$$

$$\frac{pV}{T} = C$$

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Rapporten en documenten.....

Tweede fase en daarvoor....

Bèta-profielen studiehuis

Sonate

Salvo

Werkgroep afstemming wiskunde-natuurkunde

SLO: op weg naar meer samenhangend onderwijs (2011)

SLO: Samenhang en afstemming tussen wiskunde en de profielvakken (2012)

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Wiskundige vaardigheden in andere vakken

- Rekenen met formules
- Vergelijkingen omschrijven
- Rekenen met procenten
- Rekenen met verhoudingen
- Vergroten en verkleinen (2D/3D)
- Grafieken herkennen
- Machtsfuncties en verbanden
- Periodieke verbanden
- Exponentiële verbanden
- Modellen en differentiaalvergelijkingen
- Veranderingen en de afgeleide

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Salvo!

- > Materiaal onder- en bovenbouw
- > Rol docent essentieel
- > Belemmeringen:
  - onbekendheid inhoud andere vakken
  - opbrengst niet altijd zichtbaar
  - programma's niet altijd samenhangend
  - overladenheid vakken
  - organisatorisch

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Mooie voorbeelden!?!?

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Opdrave 1
 Van de trans van een toren wordt op $t=0$ een lichtkogel vrijwel verticaal omhoog geschoten. De hoogte van de lichtkogel wordt beschreven door de formule $h = -5t^2 + 30t + 80$ met h in meters en t in seconden.

a Na hoeveel tijd landt de lichtkogel op de grond?
 b Bereken de gemiddelde snelheid van de lichtkogel gedurende de eerste anderhalve seconde. Geef je antwoord in gehele m/s.
 c Bepaal de snelheid van de lichtkogel op het moment dat deze de trans van de toren weer passeert.

$y_1 = -5t^2 + 30t + 80$ *Venster?*
 $y_2 = 80$ *intersect $t = 6$ als $h = 80$*

top vd parabool $h = 125$ m $t = 3$ sec
 $125 - 80 = 45$ m in 3 sec
gem $\frac{45}{3} = 15$ m/s begint bij 0 en eindigt bij 30?
 30m is de snelheid vd kogel. Snap ik niet.

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Conclusie van Karin

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Wat herinnert een leerling zich?

$S =$ afgeleide weg
 $U = S'$ = snelheid
 $a = S''$ = versnelling
 $S = U \cdot T$

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Minder mooie voorbeelden

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

In een natuurkundeboek

“Proeven en wiskunde hebben natuurkunde gemaakt tot wat het nu is, maar laat je daardoor niet afschrikken....”

“Wanneer je als natuurkundige een of ander verschijnsel bestudeert, probeer je storende factoren voorlopig uit te schakelen. Storend wil zeggen dat er lastige wiskunde in het spel komt. Luchtwrijving is zo'n factor.”

**rijksuniversiteit
groningen**

10-11-2017

Oefening

- Wat betekent $U = I \cdot R$?
- “Hoe groter . . . . , des te groter . . . . .”
- “Bij een . . . . heb je meer . . . . nodig.”
- De evenredigheid geldt wel voor een . . . . maar niet voor een . . . . .

- Meneer, wat is evenredigheid?

19

**rijksuniversiteit
groningen**

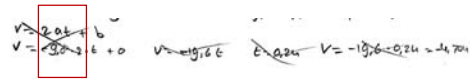

10-11-2017

Onhandige wiskunde

Het berekenen van de snelheid bij een gegeven formule via het differentiequotiënt vereist meestal veel rekenwerk. Gelukkig zijn er regels waarmee je de snelheidsformule in een aantal gevallen zo kunt opschrijven.

In opgave 8 heb je ontdekt:
als $s = at^2 + bt + c$ dan is $v = 2at + b$.

$s = at^2 + bt + c$ geeft $v = 2at + b$

**rijksuniversiteit
groningen**

10-11-2017

Nog meer voorbeelden?

groningen

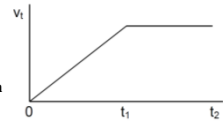
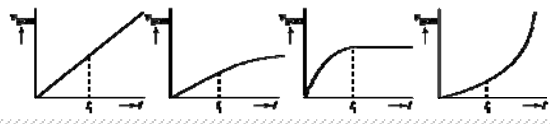

10-11-2017

Hiernaast zie je het (v, t) -diagram van de beweging van een voorwerp. Deze beweegt van $t = 0$ tot $t = t_1$ eenparig versneld, en van $t = t_1$ tot $t = t_2$ eenparig versneld, en van $t = t_2$ tot $t = t_2$ eenparig.

Men bepaalt nu voor alle tijdstippen van de beweging de gemiddelde snelheid tussen $t = 0$ en deze tijdstippen en zet de resultaten uit in een diagram.

► Welk van de 4 hieronder staande diagrammen zal dit opleveren?

**rijksuniversiteit
groningen**

10-11-2017

De remweg $R(v)$ van een auto is de afstand die een auto nog rijdt, nadat de bestuurder begint te remmen. Deze remweg R in meters is een functie van de snelheid v in km/uur. Ga er vanuit dat de maximumsnelheid van een auto 200 km/h is. Wat betekenen de volgende formules in termen van remweg en snelheid?

- $R(100) = 80$
- $R'(80) = 1,15$
- $R''(v) > 0$

**rijksuniversiteit
groningen**

10-11-2017

Aspecten van leren en transfer

- Beheersing van voorkennis
- Onderwijzen in één context vermindert transfer
- Abstracte representatie vanuit verschillende contexten kan bijdragen aan transfer
- Memoriseren draagt niet bij aan transfer
- Transfer kan versterken als contexten gemeenschappelijke elementen bevatten.

(Brandsford et al., 2000)

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Aspecten van leren en transfer

Weten wij van elkaar (wiskunde-natuurkunde) wat gemeenschappelijke elementen zijn?

↑

- Transfer kan versterken als contexten gemeenschappelijke elementen bevatten.

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Aandachtspunten genoemd door SLO

Ga het gesprek tussen vaksecties aan en bedenk:

- Ieder zijn vak
- Verschillen mogen, maar weet van elkaar
- De leerling in gedachten
- Als docent ben je nooit uitgeleerd
- Klein beginnen mag
- Maak afspraken rond:
  - Notaties en begrippen
  - Onderwerpen
  - Benoemen van verbanden.

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

De dichtheid en het volume van vier blokken homogeen materiaal zijn in het diagram hiernaast uitgezet.

► Welke twee blokken hebben dezelfde massa?

A Blok 1 en 2
 B Blok 1 en 3
 C Blok 1 en 4
 D Blok 2 en 4

rijksuniversiteit groningen

16-11-2017

Werkvorm

- > Samen spreken over een opdracht
- > 2 gemengde groepen
- > Kies uit
  - Discussieopgave over lenzenformule (32-33)
  - Discussieopgave 1 Afgeleide (38)
  - Discussieopgave 2 Rekenen met machten (39)
  - Discussieopgave 3 Logaritmische functies (40)

rijksuniversiteit groningen

Doe het samen en deel!

Als je niet kunt delen, kun je ook niet vermenigvuldigen...

rijksuniversiteit groningen

THE FAR SIDE By GARY LARSON

"Please sir, can we stop? My brain is full!"

"Mr. Osborne, may I be excused? My brain is full!"